

V Bruselu dne 14.12.2018
COM(2018) 843 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
o provádění nařízení (EU) č. 1260/2013 o evropské demografické statistice

1. Úvod

Nařízení (EU) č. 1260/2013 o evropské demografické statistice¹ (dále také jen „nařízení“) stanoví společný právní rámec pro vývoj, tvorbu a šíření evropských statistik týkajících se obyvatelstva a událostí přirozené měny.

Členské státy tyto údaje předkládaly na dobrovolném základě již několik let. Tyto údaje ale vycházely z různých demografických definic, pojetí a metod, což mohlo znamenat riziko nesourodosti, nesrovnatelnosti, nekonzistentnosti a nedostatku včasnosti těchto údajů. Společný rámec měl uspokojit potřebu vysoce kvalitních výročních demografických statistik, které jsou považovány za zásadní pro formulaci a hodnocení širokého spektra politik, zejména s ohledem na sociální a hospodářské otázky na národní a regionální úrovni. To je obzvláště důležité, jelikož statistiky o populaci a událostech přirozené měny se používají jako jmenovatel pro široké spektrum politických ukazatelů.

Článek 11 nařízení stanoví, že Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě první zprávu o provádění uvedeného nařízení do 31. prosince 2018 a druhou zprávu do 31. prosince 2023. Tento dokument je první zprávou.

Oddíl 2 této zprávy poskytuje přehled evropských demografických statistik a zejména požadavků nařízení a souvisejících prováděcích opatření přijatých Komisí².

Oddíl 3 hodnotí provádění nařízení s odkazem na zavedená kritéria kvality pro evropskou statistiku, včetně srovnatelnosti a zatížení poskytovatelů údajů a respondentů v členských státech.

Oddíl 4 popisuje používané metody shromažďování údajů a statistického odhadu, včetně metod používaných k odhadu celkového počtu obyvatel (článek 4 nařízení).

Oddíl 5 uvádí hlavní výsledky studií proveditelnosti týkajících se definice „místa obvyklého pobytu“ a jejich provádění členskými státy (článek 8).

Konečně oddíl 6 se zabývá otázkami, které je třeba zvážit za účelem zlepšení společného rámce s ohledem na závěry předchozích oddílů.

2. PŘEHLED DEMOGRAFICKÝCH STATISTIK, NA KTERÉ SE NAŘÍZENÍ VZTAHUJE

Hlavní oblasti statistik upravených nařízením (EU) č. 1260/2013 jsou:

- obyvatelstvo podle věku, pohlaví a regionu pobytu,
- narození živého dítěte podle pohlaví, měsíce narození, pořadí živě narozeného dítěte, věku matky, roku narození matky, země narození matky, země státního občanství matky a regionu pobytu matky,
- úmrtí podle věku, pohlaví, roku narození, regionu pobytu, země narození, země státního občanství a měsíce úmrtí a
- celkový počet „obvykle bydlícího obyvatelstva“³ pro specifické potřeby Unie.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 ze dne 20. listopadu 2013 o evropské demografické statistice (Úř. věst. L 330, 10.12.2013, s. 39).

² Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 205/2014 ze dne 4. března 2014, kterým se stanoví jednotné podmínky pro provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1260/2013 o evropské demografické statistice, pokud jde o členění údajů, lhůty a revize údajů (Úř. věst. L 65, 5.3.2014, s. 10).

Nařízení poskytuje právní základ pro shromažďování údajů potřebných pro:

- podrobné demografické statistiky o obyvatelstvu, narození živého dítěte a úmrtí na národní a regionální úrovni (článek 3) a
- měření celkového počtu obyvatel pro účely hlasování kvalifikovanou většinou v Radě, zejména v souladu s čl. 238 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (článek 4).

Pokud jde o článek 3, ačkoli mají členské státy povinnost poskytovat údaje o svém „obvykle bydlícím“ obyvatelstvu, je povolena určitá flexibilita, a členské státy mohou poskytovat údaje o obyvatelstvu s místem „zákonného“ nebo „ohlášeného pobytu“ a souvisejících událostí přirozené měny (narození živého dítěte a úmrtí). Přesněji řečeno, nařízení (čl. 2 písm. d)) stanoví, že pokud okolnosti místa obvyklého pobytu nelze prokázat, rozumí se „místem obvyklého pobytu“ místo zákonného nebo ohlášeného pobytu.

Komise (Eurostat) úzce spolupracuje s vnitrostátními orgány, které se podílejí na tvorbě a poskytování příslušných údajů, s cílem pomoci při provádění tohoto nařízení. Činila tak vlastně i po mnoho let, kdy byly údaje poskytovány dobrovolně. Statistické údaje poskytují Eurostatu národní statistické úřady.

V souladu s čl. 3 odst. 4 nařízení (EU) č. 1260/2013 přijala Komise prováděcí nařízení (EU) č. 205/2014 s cílem stanovit praktická opatření týkající se členění údajů, lhůt pro předávání a revizí. V důsledku toho členské státy poskytují Eurostatu navíc:

- předběžné roční údaje o celkovém počtu obyvatel, celkovém počtu narození živého dítěte a celkovém počtu úmrtí na národní úrovni (do šesti měsíců od skončení každého referenčního roku) a
- předběžné měsíční údaje o celkovém počtu narození živého dítěte a celkovém počtu úmrtí nejméně po dobu prvních šesti měsíců referenčního roku (do 30. listopadu daného roku).

Vedle údajů poskytovaných v souladu s nařízením předávají členské státy určité další údaje na dobrovolném základě, např. informace o úmrtích podle věku, pohlaví a dosaženého vzdělání, které se používají k výpočtu střední délky života podle dosaženého vzdělání.

Prostřednictvím přísného sledování dodržování pojetí a definice „místa obvyklého pobytu“ (na základě rozsáhlých metadat) nařízení zajišťuje, že jsou údaje o obyvatelstvu pro účely hlasování kvalifikovanou většinou (článek 4) srovnatelné mezi jednotlivými členskými státy.

3. KVALITA PŘEDÁVANÝCH ÚDAJŮ

Tento oddíl hodnotí provádění nařízení na základě standardních kritérií kvality v souladu se zásadami Kodexu evropské statistiky⁴ a článkem 12 nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice⁵.

³ „Místo obvyklého pobytu“ je místo, kde osoba obvykle tráví období každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost pro účely rekreace, dovolené, návštěv u přátel a příbuzných, služebních cest, léčení nebo náboženských poutí. Za osoby obvykle bydlící v dotčené zeměpisné oblasti se považují osoby, které:

- žily v místě svého obvyklého pobytu nepřetržitě alespoň 12 měsíců před referenčním datem, nebo
- se přistěhovaly do místa svého obvyklého pobytu během období 12 měsíců před referenčním datem s úmyslem zůstat tam alespoň jeden rok.

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955>

Nařízení (EU) č. 1260/2013 požaduje, aby členské státy shromažďovaly, sestavovaly, zpracovávaly a předávaly harmonizované statistiky o obyvatelstvu a událostech přirozené měny. Musí zajišťovat kvalitu údajů uplatňováním specifických kritérií kvality, jako je dochvilnost a přesnost (viz níže), o kterých musí Eurostatu podávat zprávy. Eurostat přezkoumává metadata a hodnocení kvality členských států a na svých webových stránkách zveřejňuje statistiky ve formě vícedimenzionálních tabulek nebo analytických článků doprovázených příslušnými metadaty.

Členské státy již před vstupem nařízení v platnost poskytovaly většinu údajů, které nařízení vyžaduje, na dobrovolném základě. S novým právním základem se však výrazně zlepšila dostupnost a úplnost údajů. Celkové zlepšení kvality údajů vedlo k lepší přesnosti, soudržnosti a srovnatelnosti údajů. Členské státy vylepšily základní zdroje údajů a metodiky a statistické nástroje používané při přípravě údajů, což vedlo k lepšímu pokrytí a přesnějšímu přenosu údajů. Díky tomu mohla Komise zkrátit dobu potřebnou pro šíření údajů, což usnadnilo včasnější zveřejňování údajů a dále zlepšilo přístup uživatelů k údajům, např. díky lepším metadatům a harmonizovaným údajům (viz oddíl 3.4 níže).

Sběr údajů byl navíc sloučen s údaji vyžadovanými článkem 3 nařízení (ES) č. 862/2007 o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany⁶, aby bylo dosaženo soudržnosti mezi různými členěními obyvatelstva a v nejvyšší možné míře v demografické rovnováze mezi obyvatelstvem, událostmi přirozené měny a migračními toky. Metadata předložená členskými státy byla rovněž sloučena.

3.1 Relevance

Komise využívá demografické statistiky při přípravě pravidelných zpráv, návrhů politik, zpráv o provádění požadovaných podle právních předpisů EU a analýz politik. Například její zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti⁷ a „zvláštní příloha o demografických trendech“⁸ *čtvrtletního přezkumu zaměstnanosti a sociálního rozvoje v EU* využívají regionální a národní údaje o obyvatelstvu a událostech přirozené měny. Jedna přímá aplikace údajů předávaných v souladu s nařízením je v oblasti tříletých demografických populačních předpovědí Eurostatu⁹, které ukazují, jak by se velikost a struktura obyvatelstva mohly měnit, pokud by zůstaly platné určité předpoklady týkající se plodnosti, úmrtnosti a migrace. Tyto předpovědi se používají také ve *Zprávě o stárnutí obyvatelstva*¹⁰ za účelem posouzení dlouhodobých hospodářských a rozpočtových dopadů stárnutí obyvatelstva.

Kromě toho tvoří statistiky klíčový vstup pro rozhodovací proces EU, jelikož obyvatelstvo určuje váhu členských států při hlasování kvalifikovanou většinou v Radě.

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství (Úř. věst. L 87, 31.3.2009, s. 164).

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 ze dne 11. července 2007 o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 311/76 o sestavování statistik o zahraničních pracovnících (Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 23).

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6917833/KE-BM-15-003-EN-N.pdf/> (dostupné pouze v angličtině).

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-projections-data> (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en (dostupné pouze v angličtině).

Statistiky vypracované podle nařízení jsou pravidelně využívány vnitrostátními správními orgány, mezinárodními organizacemi, akademickými výzkumnými pracovníky a skupinami občanské společnosti pracujícími na široké škále témat a dále jsou využívány pro programy plánování, monitorování a hodnocení v řadě oblastí sociální a hospodářské politiky. Jsou například používány k:

- analýze stárnutí obyvatelstva a jeho vlivu na udržitelnost a blahobyt,
- hodnocení plodnosti jako součást rodinných politik a
- výpočtu statistik „na obyvatele“.

Ze všech statistik zveřejňovaných Eurostatem jsou ty, které se týkají obyvatelstva, využívány nejvíce. Část „Obyvatelstvo“¹¹ na webových stránkách Eurostatu uvádí dostupné statistiky, příslušné právní předpisy EU (zejména nařízení (EU) č. 1260/2013) a metody shromažďování údajů. Od poloviny roku 2016 je tato tematická část na prvním místě v počtu navštívení, přičemž počet zobrazení této stránky za rok se pohybuje kolem půl milionu.

V letech 2015–2017¹² byly roční údaje o obyvatelstvu na národní úrovni¹³ pravidelně nejoblíbenějšími tabulkami v oblasti sociálních statistik (mezi 11 % a 18 % zobrazení ročně) a patřily ke třem nejsledovanějším tabulkám Eurostatu. Mezi uživateli narůstá zájem o údaje o populační změně. Tabulka „Demografická rovnováha a hrubé míry na národní úrovni“¹⁴ na internetových stránkách Eurostatu zaznamenala v letech 2015–2017 nárůst počtu zobrazení o 66 %, čímž se upevnila její pozice jako jednoho z nejoblíbenějších datových souborů Eurostatu.

Tyto výsledky potvrzují relevanci údajů pro uživatele a širokou veřejnost.

3.2 Přesnost

Podle zásady subsidiarity mohou členské státy zvolit, jaké zdroje údajů budou v souladu s vnitrostátními právními předpisy a postupy používat. V náležitých případech lze použít vědecky podložené a řádně doložené metody statistického odhadu (článek 7 nařízení).

Společně se základními údaji obdrží Eurostat metadata týkající se zejména přesnosti údajů, která mimo jiné vysvětlují:

- použité zdroje údajů a postupy,
- veškeré odhady nebo modelování aplikované na údaje a
- jejich možný dopad na míru souladu s definicemi stanovenými nařízením.

Od vstupu tohoto nařízení v platnost se díky zavedení víceroch a důkladnějších kontrol v dotazníku zlepšilo potvrzování údajů. Členské státy provádějí tyto kontroly před předáním údajů, což v důsledku zlepšuje celkovou kvalitu údajů. Obdobně vedla posílená pravidla pro potvrzování údajů v databázi Eurostatu před jejich šířením k dalšímu zlepšení kvality výsledků.

¹¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections> (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹² Zahrnuje veškeré zveřejnění v souladu s nařízením, neboť údaje shromážděné podle článku 3 byly poprvé zveřejněny v prvním čtvrtletí roku 2015.

¹³ „Obyvatelstvo k 1. lednu“ – online datový kód: [tps00001](#) (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹⁴ „Populační změna – demografická rovnováha a hrubé míry na národní úrovni“ – online datový kód: [demo_gind](#) (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

Přestože bylo provedeno mnoho zlepšení, stále existují určité problémy s přesností, pokud jde o:

- neúplné pokrytí (např. když lidé neohlásí svůj pobyt) a
- přesah pokrytí (např. když se lidé neodhlásí, jelikož často neexistuje povinnost či pobídka k odhlášení).

Eurostat v této souvislosti podporuje využívání „zrcadlových toků“ vykazovaných partnerskými členskými státy k ošetření chyb pokrytí způsobených tím, že se lidé nepřihlásí nebo neodhlásí. Tuto činnost Eurostat monitoroval prostřednictvím důkladné diskuse s národními statistickými úřady a usnadněním výměny údajů o zrcadlových tocích mezi členskými státy, přičemž byla zohledněna pravidla ochrany osobních údajů a rozdíly ve vnitrostátních právních předpisech.

Eurostat a členské státy nepřetržitě spolupracují na řešení zbývajících problémů a zlepšení jsou projednávána a schvalována na výročních zasedáních odborné skupiny Komise pro statistiky obyvatelstva, kde jsou zastoupeny všechny národní statistické úřady.

3.3 Včasnost a dochvilnost

Hlavní lhůta pro dodání většiny demografických údajů Eurostatu je 12 měsíců od skončení referenčního roku; tři malé soubory údajů se předávají do 6, 8 a 11 měsíců od skončení referenčního roku.

Ve srovnání s předchozím dobrovolným postupem bylo zaznamenáno značné zlepšení v dochvilnosti při poskytování údajů podle nařízení. Je to způsobeno zejména tím, že členské státy zavedly automatické extrakce ze svých statistických databází, aby vyhověly požadavkům Eurostatu na údaje a pravidelnému sledování plnění povinností ze strany Eurostatu. Některé ojedinělé a neopakující se problémy přetrvávají, např. narušení způsobené poruchami výpočetních systémů.

Strukturovanější a úplnější poskytování údajů podle nařízení umožnilo Eurostatu předem připravit zpracování údajů, a zvýšit tak rychlost a účinnost nakládání s údaji a jejich šíření. Nyní postačuje od okamžiku přijetí a potvrzení údajů do jejich šíření na webové stránce Eurostatu méně času. Doba zpracování údajů se dále zkrátila díky postupnému zavádění automatizovaných vnitřních postupů potvrzování v dotaznících a zpětné vazbě týkající se zjištěných nedostatků předávané národním poskytovatelům údajů.

3.4 Dostupnost a srozumitelnost

Údaje členských států a souhrnné údaje na úrovni EU jsou volně k dispozici na webových stránkách Eurostatu¹⁵. Uživatelé mají k demografickým statistikám EU¹⁶ přístup prostřednictvím tří hlavních kanálů:

- v části „Tabulky“ se nacházejí předem definované dvoudimenzionální tabulky, které pokrývají nejčastěji hledané údaje ve snadno přístupné podobě pro méně časté nebo méně specializované uživatele,

¹⁵ Úvodní stránka Eurostatu (<http://ec.europa.eu/eurostat>) a databáze (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>) (obě dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections> (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

- v části „Databáze“ jsou k dispozici vícedimenzionální tabulky, které uživatelům umožňují pokročilejší a podrobnější vyhledávání. Na žádost poskytuje Eurostat možnost extrakce přizpůsobené potřebě uživatele, která umožňuje velmi specifické nebo podrobné vyhledávání údajů, a
- pravidelně aktualizované články poskytují snadný přístup ke statistikám o obyvatelstvu a kombinují grafy, tabulky a analýzy týkající se široké škály témat souvisejících s obyvatelstvem¹⁷.

Demografické údaje jsou obsaženy v souhrnných publikacích, jako je *Regionální ročenka*¹⁸ Eurostatu, a v podrobných publikacích zaměřených na specifická témata související s demografií¹⁹. Několikrát do roka jsou zveřejněné údaje doprovázeny široce distribuovanými tiskovými zprávami nebo krátkými zprávami. Eurostat podporuje využívání článků na stránkách *Statistics Explained* tím, že poskytuje více informací o statistikách, trendech a jejich výkladu. Tyto články²⁰ jsou vytvářeny pro mnohé údaje shromažďované podle uvedeného nařízení a jsou pravidelně aktualizovány.

3.5 Srovnatelnost a soudržnost

Evropské demografické statistiky staví na vysokém stupni harmonizace, pokud jde o pojetí, definice, klasifikace a metodiky. Metodické otázky jsou pravidelně projednávány ve specializované odborné skupině Komise pro statistiky obyvatelstva, která rovněž podporuje výměnu zkušeností a společných postupů v EU i mimo EU. Pro zajištění srovnatelnosti statistik Eurostat ověřuje, zda jsou údaje, které obdrží, vnitřně a dlouhodobě stálé, a zda jsou v souladu s rámcem pro zajištění kvality Evropského statistického systému²¹ srovnatelné mezi regiony a členskými státy.

Pro podrobné statistiky uvedené v článku 3 nařízení se však jako nejobtížnější problém ukázalo přísné uplatňování pojetí „místa obvyklého pobytu“. Úsilí v tomto ohledu pokračuje a mnoho členských států v současnosti dokáže přibližně určit „místo obvyklého pobytu“ na základě svých národních zdrojů údajů. Některé členské státy si však uvědomují mezery v údajích, které nejsou schopny vyplnit, co se týče všech podrobných (zejména regionálních) údajů požadovaných podle článku 3. Některé členské státy například nemohou použít dvanáctiměsíční kritérium pro stav obyvatelstva a události přirozené měny, a to často z toho důvodu, že národní statistická podmínka pro zařazení osoby do obyvatelstva je založena trvalých kritériích pro státní příslušníky nebo na šestiměsíčním kritériu. V několika případech je srovnatelnost údajů ovlivněna specifickými, méně závažnými otázkami týkajícími se používání pojetí „ohlášeného pobytu“ bez časového kritéria pro délku pobytu. K vyřešení těchto otázek je zapotřebí dále pracovat na statistických definicích „obyvatelstva“.

Celkově jsou demografické statistiky dlouhodobě srovnatelné. Může se však objevit nesoulad v případě, že členské státy zlepší nebo změni svou metodiku, nebo upraví územní jednotky

¹⁷ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-data> (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹⁸ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Eurostat_regional_yearbook (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

¹⁹ Viz například nejnovější zpráva Eurostatu o prvních odhadech počtu obyvatel (10. července 2018): „[Počet obyvatel EU k 1. lednu 2018 vzrostl na téměř 513 milionů](#)“ (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

²⁰ <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population> (dostupné pouze v angličtině, francouzštině a němčině).

²¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V1-2final.pdf/bbf5970c-1adf-46c8-afc3-58ce177a0646> (dostupné pouze v angličtině).

používané pro statistiky. Tyto případy jsou v tabulkách pro šíření údajů v databázi Eurostatu řádně označeny a zdokumentovány pro uživatele prostřednictvím metadat na webových stránkách Eurostatu nebo v příslušných publikacích.

3.6 Opatření ke zvýšení kvality

Eurostat nadále sleduje ojedinělé případy nesouladu s nařízením, kdy byly poskytnuté údaje neúplné, nízké kvality nebo nebyly poskytnuty v zákonem stanovených lhůtách. Průběžně sleduje a posuzuje tyto aspekty poskytování údajů a obrací se na dotčené členské státy na technické a administrativní úrovni za účelem řešení těchto problémů.

4. METODY SHROMAŽĎOVÁNÍ ÚDAJŮ A ODHADU

4.1 Údaje podle článku 3 nařízení

Členské státy sestavují údaje s využitím svých vlastních národních zdrojů a postupů, jsou však povinny zajistit kvalitu údajů a metadat, které předávají, a využívat zdroje údajů a metodiky, které jim umožňují dodržovat společné regulované definice. Eurostat může národní postupy přezkoumat, neboť členské státy mají povinnost poskytovat mu informace o použitých zdrojích údajů, definicích a metodách odhadu a informovat jej o jakýchkoli jejich změnách.

V zájmu dosažení souladu s nařízením zlepšily členské státy kvalitu statistik předávaných Eurostatu podle článku 3 tak, že začaly používat další zdroje, např. registry zdravotního pojištění, daňové registry a údaje ze sčítání lidu z roku 2011. V posledních letech navíc velká většina členských států učinila nebo plánuje či zvažuje učinit významné změny, pokud jde o zdroje údajů a metody používané pro sčítání lidu, domů a bytů; nejčastěji jde o větší využívání údajů z administrativních zdrojů a odklon od tradičních způsobů sčítání ode dveří ke dveřím nebo s využitím poštovních zásilek. To má významný dopad na tvorbu ročních demografických statistik, jak je vysvětleno níže v oddílech 4.3 a 5.

4.2 Údaje podle článku 4 nařízení

Článek 4 nařízení požaduje, aby členské státy poskytovaly Eurostatu informace o celkovém počtu obyvatel pro specifické potřeby Unie na základě přísného pojetí „místa obvyklého pobytu“. Tento údaj stanoví odhadem na základě počtu obyvatel s místem „zákonného“ nebo „ohlášeného pobytu“ za pomoci vědecky podložených, řádně doložených a veřejně dostupných metod odhadu.

Podle národních souborů metadat většina členských států své „obvykle bydlící obyvatelstvo“ odhaduje, protože nejsou schopny tento údaj měřit přímo.

Některé členské státy informovaly Eurostat o tom, že počet svého „obvykle bydlícího obyvatelstva“ odhadují s použitím všeobecné korekce na počet celostátního obyvatelstva s cílem zachytit:

- nedostatečně oznámené migrační toky (tj. osoby, které se při příjezdu do členského státu nepřihlásily, nebo se při odjezdu neodhlásily); a/nebo
- nedostatečně oznámené události přirozené měny (tj. události, ke kterým dojde v zahraničí a které nejsou oznámeny, nebo jsou oznámeny se zpožděním).

Ostatní členské státy musí přizpůsobit své vnitrostátní pojetí „délky pobytu“²², aby mohly odhadovat počet „obvykle bydlícího obyvatelstva“ na základě kritéria dvanáctiměsíční délky pobytu.

Eurostat nezaznamenal žádné nedostatky v metodice používané pro soubory metadat a dokumentaci předávané členskými státy ani žádné problémy s kvalitou výsledků.

4.3 Náklady a zátěž

Cílem článku 7 nařízení je snížit zátěž respondentů při poskytování statistických údajů; ustanovení umožňuje členským státům:

- zvolit si zdroje údajů v souladu s vlastními právními předpisy a postupy a
- používat náležité metody statistického odhadu, za předpokladu, že jsou vědecky podložené a řádně doložené.

Převážná většina členských států v informacích o metadatech uvádí, že pro vytváření demografických statistik využívá administrativní zdroje údajů, takže respondentům nevzniká žádná zátěž.

Zátěž národních statistických úřadů se omezuje na výběr údajů požadovaných podle nařízení a vypracování příslušných tabulek. Tato zátěž je považována za minimální možnou. Co se však týče národních statistických úřadů, které pro své národní statistiky nevyužívají „místo obvyklého pobytu“, zátěž vzniklá potřebou zajistit údaje o obyvatelstvu (jak požaduje článek 4) pro první referenční rok by mohla být považována za větší, protože národní statistické úřady musely vypracovat zvláštní metodiku a od roku 2014 uplatňovat metodu odhadu.

5. STUDIE PROVEDITELNOSTI

Článek 8 nařízení ukládá členským státům povinnost provést studie proveditelnosti týkající se užití definice „místa obvyklého pobytu“ pro účely údajů o obyvatelstvu a událostech přirozené měny. Tyto studie zahrnují analýzu stávajících a potenciálních zdrojů údajů, zpracování údajů a možnosti použití odhadů pro potřebné statistické údaje. V první řadě mají za cíl posoudit možnosti zlepšení srovnatelnosti pojetí a definic, a díky tomu vést k lepší kvalitě a srovnatelnosti údajů.

Země EU/EHP²³ provedly studie proveditelnosti týkající se užití definice „místa obvyklého pobytu“ pro veškeré členění obyvatelstva a událostí přirozené měny podle nařízení s cílem posoudit, zda by bylo možné sjednotit se na jediném pojetí „obyvatelstva“ pro všechny členské státy a veškeré údaje. Finanční podpora byla poskytnuta ve formě grantů. Všechny země předložily Eurostatu zprávu o výsledcích studie ve lhůtě stanovené v nařízení (31. prosince 2016). Zprávy ukazují, že uplatňování definice by bylo pro některé členské státy problematické, a to zejména pro ty, které používají administrativní zdroje údajů k tomu, aby Eurostatu poskytly údaje pro demografické statistiky a sčítání lidu (které jsou základem pro demografické statistiky v několika členských státech).

Tento problém se může rozšířit, jelikož se zvyšuje počet členských států využívajících administrativní údaje. Například probíhající práce na přípravě sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 ukazují, že 13 z 31 zemí EU/EHP, které poskytují údaje podle nařízení, plánuje sčítání

²² Viz oddíl 3.5.

²³ Nařízení (EU) č. 1260/2013 doposud není zahrnuto do Dohody mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o spolupráci v oblasti statistiky.

lidu založit především na registrech, osm zemí plánuje tradiční sčítání a deset zemí kombinované sčítání obecně založené na registrech obyvatelstva. Po sčítání lidu v roce 2021 se může trend přiklonit ještě více k využívání registrů, neboť některé členské státy, které stále provádějí tradiční sčítání lidu, hledají alternativní přístupy založené na administrativních údajích.

Stručně shrnuto:

- některé členské státy odhadují stav svého obyvatelstva každoročně, a to s použitím demografických složek (narození živého dítěte, úmrtí, přistěhovalectví a emigrace) aplikovaných na údaje zjištěné při sčítání lidu z roku 2011,
- jiné odhadují stav obyvatelstva na základě statistických registrů obyvatelstva a
- některé používají, nebo budou používat, vícero (obvykle administrativních) zdrojů údajů k měření „místa obvyklého pobytu“, zejména v souvislosti s vývojem způsobů sčítání obyvatelstva.

Hlavní problémy a obtíže uváděné ve zprávách členských států, pokud jde o proveditelnost pojetí „místa obvyklého pobytu“, lze rozdělit následovně:

- používají se různá pojetí „délky pobytu“: 3 měsíce, 6 měsíců, 9 měsíců, 12 měsíců nebo časově neomezená. Za normálních okolností jsou členské státy schopny přibližně určit dvanáctiměsíční pobyty, zejména při uplatnění všeobecné korekce na souhrnné úrovni (tj. pro údaje požadované podle článku 4 nařízení). Nejsou však schopny přibližně určit dvanáctiměsíční pobyty na podrobných úrovních požadovaných podle článku 3,
- přestože odhlášení a přihlášení nového místa pobytu je často povinné, v několika členských státech se tak nečiní, nebo jen se zpožděním,
- členské státy jsou obvykle schopny spočítat pouze osoby, jejichž pobyt je legální nebo legalizovaný. V důsledku toho nemohou být osoby pobývající na území neoprávněně započítány, ani kdyby byly považovány za obvykle bydlící obyvatelstvo,
- Členské státy, které používají registr obyvatelstva a/nebo administrativní údaje, mohou mít potíže při určování „úmyslu zůstat“, který je vyžadován definicí „místa obvyklého pobytu“, zejména u některých specifických skupin obyvatelstva (např. u žadatelů o azyl),
- pokud se používají populační složky ze sčítání obyvatelstva (dle místa obvyklého pobytu), mělo by být posouzeno, zda jsou události přirozené měny v souladu s pojetím „místa obvyklého pobytu“, tedy zda jsou údaje o událostech přirozené měny shromažďovány také v souladu s tímto pojetím. Toto posouzení však nebývá vždy provedeno a
- některé „zvláštní skupiny“ v rámci „obvykle bydlícího obyvatelstva“²⁴ není možné určit nebo není možné posoudit, zda jsou zahrnuty, nebo ne, např. osoby pobývající v průběhu roku na více než jednom místě nebo osoby pobývající na místě neoprávněně, nebo se může jednat o migranty bez dokladů.

²⁴ Existují určité skupiny obyvatelstva, u nichž může vzniknout určitá nejistota ohledně jejich zařazení do „obvykle bydlícího obyvatelstva“ členského státu a které podléhají zvláštnímu zacházení. Podrobnější informace viz kapitola V (Populační základy) v: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf (dostupné pouze v angličtině).

A konečně, stručné shrnutí závěrů členských států:

- některé členské státy uvádějí, že údaje o „místě obvyklého pobytu“ již poskytují, a to zejména proto, že stav jejich obyvatelstva je každoročně odhadován na základě sčítání obyvatelstva (dle místa obvyklého pobytu) z roku 2011 s využitím populačních složek (narození živého dítěte, úmrtí, přistěhovalectví a emigrace). Jednání s dotčenými zeměmi budou pokračovat,
- některé státy mají za to, že počet jejich obyvatel (především obyvatel s místem ohlášeného pobytu) se velmi blíží „obvykle bydlícímu obyvatelstvu“, zejména na celkové úrovni, a proto není třeba pojetí měnit, neboť poskytuje dostatečně kvalitní údaje a jakékoli úpravy by způsobovaly dodatečné náklady. Nicméně na rozříděnější úrovni (tj. na úrovních požadovaných nařízením (EU) č. 205/2014) by se rozdíly mohly zvětšit a měl by být přezkoumán možný dopad na podrobnější demografické statistiky a
- v některých členských státech může být „místo obvyklého pobytu“ měřeno různými metodami odhadu, např. pomocí „signálů“ z různých administrativních údajů použitých k hodnocení toho, zda lidé v daném členském státě pobývají. Tyto metody však vyžadují další zlepšení, neboť v současnosti nemohou být použity pro všechna požadovaná členění, např. některé země nemohou určit region pobytu.

6. DALŠÍ ZLEPŠENÍ EVROPSKÝCH STATISTIK O OBYVATELSTVU

Tato zpráva prokázala, že nařízení podstatně zlepšilo evropské demografické statistiky, pokud jde o dostupnost, úplnost, dochvilnost (poskytování údajů národními statistickými úřady) a včasnost (tvorby a šíření údajů Eurostatem) údajů. Sloučení shromažďování údajů s údaji získanými podle článku 3 nařízení (ES) č. 862/2007 a souvisejícími prováděcími opatřeními a také ze sčítání lidu z roku 2011 prospělo kvalitě údajů. Kvalita by se v budoucnu měla i nadále zlepšovat, zejména ošetřením neúplného pokrytí a přesahu pokrytí.

Oficiální evropské a vnitrostátní subjekty, nevládní subjekty a široká veřejnost více využívají nařízením upravené statistiky. Údaje by měly odrážet vyvíjející se potřeby uživatelů (např. pokud jde o počet osob hledajících v Evropě útočiště) s ohledem na demografické změny, přičemž by měly brát v úvahu zátěž poskytovatelů údajů.

V souvislosti s přípravami na sčítání obyvatel EU po roce 2021 budou zvažovány způsoby dalšího zlepšování.

7. ZÁVĚRY

Díky společnému úsilí zemí EU/EHP provádění nařízení navýšilo a zlepšilo výstupy vysoce kvalitních evropských demografických statistik.

Tvorba evropských demografických statistik podle nařízení funguje a poskytuje příslušné údaje různým zúčastněným stranám a místním, regionálním, vnitrostátním a mezinárodním správním orgánům. Demografické chování a struktura obyvatelstva jsou však v neustálém pohybu a s přibýváním nových dostupných zdrojů údajů a metod bude pečlivé sledování tvorby aktuálních údajů a výstupů v souladu s nařízením a souběžného vývoje s ohledem na budoucí potřeby v nadcházejících letech nadále důležitou výzvou.